

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

TISKOVÁ ZPRÁVA

27. 4. 2010

Více najdete na www.nkp.cz a www.klementinum.cz <Pro novináře>

Půvaby a tajemství klementinských rukopisů 13. - 14. století

Loket, 28. duben - 20. červen 2010

Městská knihovna v Lokti – Expozice umělecké knižní vazby
(budova radnice na náměstí)

Putovní výstavu *Půvaby a tajemství klementinských rukopisů 13.-14. století*, kterou připravila Národní knihovna ČR, je od 28. dubna do 21. června otevřena pro veřejnost ve městě Loket, na náměstí v prostorách historické budovy radnice - v Městské knihovně. V pořadí se jedná již o třináctou putovní výstavu. Národní knihovna od roku 2006 pořádá „spanilé jízdy“, jejichž prostřednictvím prezentuje vzácné rukopisy a tisky uložené v trezorech Klementina.

Veřejnost má tak jedinečnou příležitost shlédnout umělecké kopie vzácných rukopisných památek, jako jsou *Sedlecký antifonář*, *Pasionál Abatyše Kunhuty*, *Pontifikál Reginalda z Baru*, *Velislavova bible*, *pařížský zlomek latinského překladu Dalimilovy kroniky a česká verze Dalimilovy kroniky*. Těžko říct, která z nich je významnější, zajímavější nebo cennější. Pořizovací hodnota uměleckých kopií je vysoká a cena vystaveného souboru činí cca 2 mil. Kč. Historická hodnota originálních rukopisů je však nevyčíslitelná. Z těchto důvodů jsou na výstavě přítomni „jejich dvojníci“.

Cílem expozice není jen prosté představení samotných rukopisů. Výstava přináší zajímavá fakta a okamžiky spojené s prezentovanými díly. Každý rukopis je prezentován jako jedinečné dílo, které vzniklo v rámci specifických dobových okolností a pro určité kulturní a duchovní prostředí. Časové rozmezí unikátních rukopisů bylo ohraničeno dvěma stoletími, ve kterých české země zažily nebývalý rozkvět nejen na poli politickém, ale také na poli kulturním. Doslova a do písmene se na jednotlivých foliích rukopisů prezentuje doba posledních přemyslovských králů 13. století a unikátní vyspělé období 14. století, spojené s Lucemburky na českém trůnu, a to především největším z nich - římským císařem a českých králem Karlem IV.

Díla vybraná pro výstavu *Půvaby a tajemství klementinských rukopisů 13.-14. století* pomáhají mapovat významné jevy ze života středověké společnosti.

Série začíná nejstarším z vystavovaných exponátů, **Sedleckým antifonářem**, který získal jméno podle původního místa nálezu. Tento rozměrný antifonář přibližuje vzdálený a poutavý svět 13. století, vládu přemyslovských panovníků, ale i období křížáckých výprav na samém rozhraní románského a gotického slohu. Nalezneme v něm i tradiční zobrazení Madony s Ježíškem, které vyniká jemností a vznešeností.

Do světa 14. století přivítá návštěvníky výstavy **Pasionál abatyše Kunhuty**, který v sobě ukrývá hned několik „nej...“. Rukopis vznikl a byl uchovávan v bohatém klášteře benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě, jenž je nejstarším klášteřem českých zemí a v jehož zdech nacházely útočiště přemyslovské princezny i vdovy a dcery předních českých šlechtických rodů. Součástí kláštera byla i nebývale rozsáhlá knihovna, jejíž sbírky jsou z valné části uchovány právě v dnešní Národní knihovně ČR a Pasionál abatyše

Kunhuty patří mezi její nejcennější skvosty. Svým mystickým obsahem se řadí mezi nejzajímavější texty z první poloviny 14. století. Na titulní straně pasionálu je představena objednavatelka rukopisu - přemyslovská princezna a dcera českého krále Přemysla Otakara II. - abatyše Kunhuta, dále pak autor části textů - přední inkvizitor českého dvora Kolda z Koldic a konečně autor další části textů, písař a iluminátor, kanovník Beneš.

Církev je složitým organismem, kde na jedné straně stojí kláštery a na druhé světská církev (biskupové, kněží aj.). K výchově kněží vznikala celá série rukopisů, často názorně a bohatě zdobená. K takovým patří i tzv. **Pontifikál Reginauda z Baru**, zastupující v našich sbírkách rukopisy vzniklé mimo české prostředí, v tomto případě ve Francii. Objednavatelem byl biskup Reginaud de Bar, jenž byl známý svou přílišnou ambiciózností i kladným vztahem ke všemu krásnému. Na stránkách rukopisu defiluje vedle vážných scén, představujících jednotlivé etapy mše, „obrácený“ svět středověké společnosti - dovádívý rej alegorických zvířat a zkarikovaných postav.

Přirozený most mezi klášteřem a dvorem ztělesňuje **Velislavova bible**. Jejím objednavatelem byla významná osobnost lucemburského dvora - protonotář Velislav. Dílo pocházející z poloviny 14. století má charakter comicsu a dodnes udivuje bohatostí zobrazených výjevů z bible i ze života svatých. Unikátnost Velislavovy bible spočívá mj. i v tom, že součástí stovek kreseb jsou také scény z každodenního života středověkých lidí, včetně detailů z odívání, řemesel či vojenské výzbroje.

Na výstavě nemůže samozřejmě chybět jeden z nejdůležitějších objevů poslední doby – **pařížský zlomek latinského překladu tzv. Dalimilovy kroniky**. Původ rukopisu, kde jsou prostřednictvím bohatě zdobených iluminací zachyceny výjevy z nejstarších českých dějin, je stále zahalen tajemstvím. Předpokládá se, že vznikl pro bohatého a významného objednavatele – dost možná, že dokonce pro samotného Karla IV. - nejspíše někdy ve třicátých nebo čtyřicátých letech 14. století. Česká republika, zastoupená Národní knihovnou, získala rukopis v dražbě v Paříži 18. března 2005 za 339 tisíc euro. Finanční prostředky uvolnila vláda ČR.

Ryze český charakter pak nepopře drobný exemplář **české verze Dalimilovy kroniky** se zobrazením patrona českých zemí, sv. Václava. Jeho strnulá, ale dominantní figura rámuje mladší text této oblíbené středověké kroniky, která dodnes slouží jako cenný zdroj písemného poznání českých nejstarších a starších dějin.

Výstavu *Půvaby a tajemství klementinských rukopisů z 13.-14. století* připravila **PhDr. Renáta Modráková**, která pracuje v oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR. Již během svého studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy se zaměřila na svět středověkých rukopisných památek a dějiny ženských benediktinských klášterů v českých zemích. V této souvislosti se snaží zachytit zajímavý a vysoce vyspělý svět středověkých ženských klášterů a jejich postavení v tehdejší společnosti a zpřístupňovat středověké památky široké veřejnosti.

Město Loket

Půvabné město Loket vytváří pro výstavu středověkých rukopisných památek vhodnou kulisu, neboť jeho vznik je rovněž datován do 13. století. V lucemburské době byl Loket několikrát dočasným sídlem členů královského rodu. Několikrát jej navštívil král Jan Lucemburský, v roce 1319 se sem uchýlila jeho manželka Eliška Přemyslovna s kralevicem Václavem - mladým Karlem IV., který tu byl po dva měsíce podle otcova rozkazu uvězněn. Neblahé zážitky nicméně nezpůsobily, že by Karel IV. na Loket jakkoliv zanevřel, o čemž svědčí časté pobyty na hradě a péče o jeho stavební stav i přízeň, kterou věnoval městu a jeho rozvoji.

V roce 1337 udělil král Lokti práva jako jiným královským městům. Historické jádro Lokte bylo spolu s románským hradem vyhlášeno městskou památkovou rezervací a navozuje dokonalou iluzi středověkého městečka.

